

CZU 631.15:658.14.012.12(478)

ARGUMENTAREA ECONOMICĂ A ACTIVITĂȚILOR PRACTICATE ÎN SECTORUL VEGETAL

V. MOREI, A. STRATAN, A. ZBANCĂ
Universitatea Agrară de Stat din Moldova

Abstract. The article describes the economic analysis of production activities performed in the agricultural vegetal sector of the Republic of Moldova. To this end, one has focused from the very beginning on the necessity to elaborate and calculate the economically argued budgets of agricultural plants growing. Thus, in our investigations, we considered the principle of economic argumentation of incomes and costs in the agricultural units calculating the gross profit coming from the cultivation of 45 agricultural plants in the vegetal sector of the country. There have been elaborated for each culture three variants of budgets focused on the application of the recommended and harmonized technology for large and medium agricultural units and the harmonized technology in the peasant (farmer) households.

Key words: Budget, Cost, Production costs, Profitability, Sales income.

INTRODUCERE

Trecerea rapidă la economia de piață a generat schimbări esențiale în agricultura Republicii Moldova. Privatizarea în sectorul dat a determinat în limite largi apariția noilor proprietari de pământ, care urmau să-și conducă activitatea pe principii economice, dar care în același timp nu dispun de cunoștințe suficiente și pregătirea practică necesară pentru aceasta. Astfel, restructurarea și dezvoltarea agriculturii, bazată pe proprietatea privată și cerințele economiei de piață, impun transformări radicale în sistemul de exploatare, organizare a proceselor de muncă, respectare a tehnologiilor de cultivare și gestionare a proprietății în agricultură, care trebuie să asigure formarea tipului de specialist necesar și elaborarea soluțiilor respective. Schimbările ce au loc în economie trebuie să-și găsească amprenta, respectiv, și în perfecționarea suportului informațional, metodologic și consultativ aferent activităților producătorilor și antreprenorilor agricoli, în vederea sporirii eficienței economice a producției și a veniturilor obținute de aceștia.

MATERIAL ȘI METODĂ

Pentru a avea un tablou clar al posibilităților de practicare a activităților de producere în sectorul vegetal al republicii, din start cercetările au fost axate pe necesitatea elaborării și calculării bugetelor de argumentare economică pentru cultivarea culturilor agricole. Astfel, în efectuarea cercetărilor, axate pe anchetarea producătorilor din cele trei zone de dezvoltare (nord, centru și sud), s-a mers pe principiul de argumentare economică a veniturilor și cheltuielilor în exploatarea agricolă cu calcularea profitului brut (contribuției marginale) obținut din activitatea de cultivare a 45 culturi agricole din sectorul vegetal al republicii. Bugetele de argumentare economică a activităților din sectorul vegetal au fost elaborate pentru trei variante de activitate:

I variantă – argumentarea economică a veniturilor și cheltuielilor pentru culturile agricole cu aplicarea tehnologiei recomandate de cultivare.

II variantă – argumentarea economică a veniturilor și cheltuielilor pentru culturile agricole în întreprinderile agricole mari și medii.

III variantă – argumentarea economică a veniturilor și cheltuielilor pentru culturile agricole în gospodăriile țărănești (de fermieri).

Pentru cele trei variante de planificare a bugetelor de venituri și cheltuieli la cultivarea culturilor și argumentare economică a activităților agricole, informațiile primare (normele aplicate, operațiile efectuate, prețurile și costurile, etc.) au fost selectate în baza chestionarelor completate de producătorii agricoli cu diferite forme organizatorico-juridice și diferite proporții de producere din cele trei zone de dezvoltare a republicii. Informațiile au fost sistematizate și prelucrate, iar apoi au fost integrate în bugetele de venituri și cheltuieli pentru culturile agricole din sectorul vegetal.

REZULTATE ȘI DISCUȚII

În Republica Moldova agricultura continuă, tradițional, să fie sectorul de bază al economiei naționale cu o cotă de 15,1% în PIB, 60% din exporturi și 34% din populația activă a țării antrenată în acest sector. Cu toate acestea, dinamica actuală a dezvoltării agriculturii se caracterizează printr-o instabilitate pronunțată, calitate inadecvată, productivitate joasă, venituri mici și lipsa unor priorități bine conturate în politicile promovate în sectorul agroalimentar (A. Stratan, 2007).

În pofida rolului major al agriculturii în economia țării, cele mai înalte rate ale sărăciei sunt înregistrate anume în sectorul dat. Cauza de bază a scăderii veniturilor din agricultură rezidă în evoluția prețurilor relative și creșterea lentă a productivității sectorului. Structura de producere curentă reflectă caracterul preponderent de subzistență al agriculturii autohtone.

Eficiența actuală scăzută a sectorului agrar derivă din legătura slabă cu piețele de desfacere și nivelul scăzut al competitivității produselor agricole autohtone. Veniturile reale ale antreprenorilor agricoli s-au redus pentru că prețurile la produsele agricole au rămas constante (sau chiar au scăzut), iar prețurile la mijloacele de producție s-au majorat. Prețurile deprimare pentru produsele agricole pot fi explicate prin deficiențele de calitate/standarde, pe de o parte, precum și de dificultatea penetrării producției pe noi piețe avantajoase. Această stare de lucruri este determinată de un șir de ineficiențe a piețelor inter-conexe, care împreună formează un cerc vicios greu de înfruntat.

Orice activitate economică trebuie să se încadreze și să respecte următoarea legitate: consumurile

efectuate (efort) trebuie să fie recuperate prin veniturile obținute (efect). Deci, activitățile economice trebuie să fie gestionate în modul cel mai eficient și prietenos mediului, prin dezvoltarea agriculturii durabile și înregistrarea unor rezultate pozitive din activitatea operațională.

În Republica Moldova producătorii agricoli cultivă o gamă variată de culturi agricole. În prezent, antreprenorii urmează a fi orientați la dezvoltarea agriculturii de valoare înaltă (AVÎ), care în republică este reprezentată în cea mai mare parte de culturile horticole (fructe, legume, struguri de masă și produse derivate cu valoare adăugată a acestora). Totodată, întreprinderile agricole practică masiv producerea și prelucrarea grupei de culturi cerealiere (grâu, orz etc.) și tehnice (sfecla de zahăr, culturile oleaginoase etc.). Culturile tehnice se cultivă pe 1/5 din suprafețele însămânțate, care aduce cca. 1/3 din toate încasările din sectorul fitotehnic (A. Stratan, A. Zbancă, V. Morei, 2009).

În acest articol s-a pus accentul pe sistematizarea informațiilor și generalizarea lor într-un tabel, pentru a putea compara avantajele și dezavantajele economice ale cultivării celor 45 culturi agricole practicate în Republica Moldova prin prisma veniturilor și cheltuielilor, și nu în ultimul rând, a profitului brut obținut din activitatea operațională (tab. 1).

Tabelul 1
Totalizarea rezultatelor privind argumentarea economică a cultivării culturilor agricole

Nr.	Specificarea culturilor agricole	Argumentări economice la cultivarea culturilor agricole								
		Tehnologia recomandată			Întreprinderi agricole			Gospodării țărănești		
		Venituri din vânzări, lei	Costul vânzărilor, lei	Profit brut, lei	Venituri din vânzări, lei	Costul vânzărilor, lei	Profit brut, lei	Venituri din vânzări, lei	Costul vânzărilor, lei	Profit brut, lei
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11
1	Grâu de toamnă	15 360,00	9 886,75	5 473,25	10 547,20	7 033,78	3 513,42	6 869,33	5 903,34	965,99
2	Orz de toamnă	11 800,00	8 534,30	3 265,70	8 000,40	5 815,66	2 184,74	5 548,67	5 137,43	411,24
3	Ovăz	8 360,00	6 841,39	1 518,61	6 416,30	5 333,70	1 082,60	4 576,08	4 491,59	84,49
4	Secară	9 632,00	7 080,87	2 551,13	6 988,80	5 181,80	1 807,00	5 340,67	4 985,89	354,78
5	Hrișcă	18 000,00	8 039,89	9 960,11	12 870,00	5 949,24	6 920,76	9 262,50	4 845,55	4 416,95
6	Mazăre pentru boabe	11 445,00	7 709,55	3 735,45	8 763,60	6 012,82	2 750,78	5 668,00	4 647,26	1 020,74
7	Fasole	18 175,00	8 486,06	9 688,94	13 376,80	7 238,63	6 138,17	8 602,83	6 064,38	2 538,46
8	Bobul	26 310,00	14 435,42	11 874,58	26 310,00	11 365,82	7 401,98	11 474,08	9 045,29	2 428,79
9	Porumb pentru boabe	12 000,00	7 452,67	4 547,33	9 225,00	6 318,57	2 906,43	6 638,10	5 071,58	1 566,52
10	Sorg	11 200,00	6 304,90	4 895,10	8 464,00	5 576,80	2 887,20	5 693,33	5 120,93	572,40
11	Floarea soarelui	14 400,00	11 236,66	3 163,34	11 412,00	9 236,04	2 175,96	5 730,00	5 135,44	594,56
12	Soia	13 387,50	10 052,04	3 335,46	9 524,25	7 337,78	2 186,47	4 972,50	4 379,72	592,78
13	Sfecla de zahăr	33 000,00	19 604,98	13 395,02	22 343,20	14 156,26	8 186,94	12 712,33	9 208,38	3 503,96
14	Tutun	67 200,00	43 455,44	23 744,56	55 230,00	37 395,55	17 834,45	34 300,00	28 533,19	5 766,81
15	Rapița de toamnă	18 000,00	9 679,23	8 320,77	11 440,00	7 113,65	4 326,35	6 466,67	5 004,85	1 461,82
16	Mazăre verde	22 400,00	14 922,77	7 477,23	16 864,00	11 797,32	5 066,68	10 320,00	8 960,51	1 359,49
17	Cartof timpuriu	121 000,00	75 150,57	45 849,43	94 820,00	62 656,61	32 163,39	51 608,33	41 591,60	10 016,73
18	Cartof tardiv	128 000,00	92 418,90	35 581,10	95 616,00	76 041,16	19 574,84	51 733,33	47 353,67	4 379,66
19	Tomate (cultivate prin semințe)	161 000,00	58 534,37	102 465,63	111 688,00	43 499,77	68 188,23	60 221,67	32 560,36	27 661,30
20	Tomate (cultivate prin răsad)	161 000,00	73 022,38	87 977,62	111 688,00	57 687,48	54 000,52	60 221,67	45 708,55	14 513,11
21	Castraveți (cultivați prin semințe)	137 500,00	49 812,77	87 687,23	104 250,00	40 501,41	63 748,59	50 208,33	29 733,75	20 474,58
22	Ardei grași (cultivați prin răsad)	155 000,00	69 288,56	85 711,44	117 490,00	61 284,32	56 205,68	68 716,67	55 521,39	13 195,28
23	Vinete (cultivate prin răsad)	120 000,00	63 352,38	56 647,62	90 720,00	55 358,66	35 361,34	56 800,00	47 339,97	9 460,03
24	Ceapă (cultivată prin semințe)	140 000,00	74 791,53	65 208,47	72 600,00	53 796,65	18 803,35	41 333,33	39 483,79	1 849,54
25	Usturoi	144 000,00	70 094,26	73 905,74	97 680,00	58 426,03	39 253,97	61 800,00	47 406,36	14 393,64
26	Morcov (cultivat prin semințe)	108 250,00	40 713,20	67 536,80	81 187,50	33 725,20	47 462,30	40 413,33	25 579,57	14 833,77
27	Sfeclă roșie (cultivată prin semințe)	97 000,00	45 948,97	51 051,03	69 258,00	38 654,35	30 603,65	38 961,67	32 379,90	6 581,77
28	Varză timpurie (cultivată prin răsad)	140 000,00	47 732,52	92 267,48	99 200,00	44 927,85	54 272,15	54 333,33	40 400,76	13 932,57
29	Varză tardivă (cultivată prin semințe)	96 000,00	39 586,59	56 413,41	61 920,00	30 892,11	31 027,89	35 900,00	27 521,18	8 378,82
30	Conopidă (cultivată prin răsad)	150 000,00	54 853,45	95 146,55	116 000,00	49 517,66	66 482,34	61 666,67	44 762,05	16 904,62
31	Pepene galben (cultivat prin semințe)	60 000,00	33 287,67	26 712,33	47 400,00	29 909,63	17 490,37	26 833,33	18 677,63	8 155,70
32	Pepene verde (cultivat prin semințe)	75 000,00	34 384,25	40 615,75	54 300,00	29 491,56	24 808,44	34 750,00	27 455,35	7 294,65
33	Dovlecei (cultivați prin semințe)	60 000,00	35 633,92	24 366,08	44 760,00	30 715,00	14 045,00	23 800,00	20 795,59	3 004,41
34	Mere (tehnologie intensivă)	137 500,00	76 237,39	61 262,61	85 800,00	49 779,18	36 020,82	46 291,67	32 755,90	13 535,77
35	Mere (tehnologie obișnuită)	68 750,00	47 103,53	21 646,47	50 215,00	34 955,24	15 259,76	28 600,00	24 915,38	3 684,62
36	Prune	76 000,00	53 196,12	22 803,88	53 770,00	38 006,39	15 763,61	33 883,33	28 760,64	5 122,70
37	Piersic	104 250,00	41 678,44	62 571,56	74 643,00	30 824,72	43 818,28	39 035,83	21 172,32	17 863,51
38	Cireș	108 750,00	47 984,06	60 765,94	74 965,00	33 672,82	41 292,18	40 177,08	21 351,40	18 825,68
39	Vișin	75 000,00	41 018,00	33 982,00	53 250,00	29 446,74	23 803,26	28 854,17	19 055,92	9 798,25
40	Nuc	45 000,00	13 454,15	31 545,85	30 400,00	9 756,32	20 643,68	17 166,67	6 509,37	10 657,29
41	Coacăză	89 500,00	51 343,32	38 156,68	62 023,50	35 765,96	26 257,54	37 366,25	22 705,17	14 661,08
42	Zmeură	97 600,00	53 059,86	44 540,14	66 368,00	37 330,15	29 037,85	41 073,33	23 380,60	17 692,73
43	Căpșun	145 000,00	59 886,02	85 113,98	94 395,00	39 673,18	54 721,82	57 818,75	26 155,29	31 663,46
44	Struguri tehnici	30 000,00	25 010,92	4 989,08	24 270,00	20 444,19	3 825,81	15 450,00	14 794,73	655,28
45	Struguri de masă	72 000,00	39 304,51	32 695,49	53 160,00	31 028,31	22 131,69	30 700,00	20 953,63	9 746,37

În baza datelor prezentate, constatăm, că pentru cele trei variante de cultivare a culturilor agricole, antreprenorul aplică diferite niveluri de intensivitate, ceea ce se explică prin mărimea mijloacelor financiare consumate la o unitate de suprafață, și totodată rezultatele economice din activitatea operațională diferă considerabil prin mărimea veniturilor din vânzări și a profitului brut obținut.

În continuare s-a propus să se efectueze analiza comparativă a celor trei variante de aplicare a tehnologiilor de cultivare pentru 45 culturi agricole (tab. 2). Scopul acestei analize constă în elucidarea mai explicită și evidențierea abaterilor (efectelor economice pozitive), precum și conștientizarea antreprenorilor privind evaluarea și analiza minuțioasă a lanțului valoric la etapa producerii producției agricole și reorientarea activităților în aspect tehnologic și al intensității.

Tabelul 2

Analiza comparativă a bugetelor de argumentare economică a cultivării culturilor agricole

Nr.	Specificarea culturilor agricole	Abaterile ("+" sau "-") tehnologiei recomandate în comparație cu:					
		Întreprinderile agricole			Gospodăriile țărănești		
		Venituri din vânzări, lei	Costul vânzărilor, lei	Profit brut, lei	Venituri din vânzări, lei	Costul vânzărilor, lei	Profit brut, lei
1	2	3	4	5	6	7	8
1	Grâu de toamnă	4 812,80	2 852,97	1 959,83	8 490,67	3 983,41	4 507,26
2	Orz de toamnă	3 799,60	2 718,64	1 080,96	6 251,33	3 396,87	2 854,47
3	Ovăz	1 943,70	1 507,69	436,01	3 783,92	2 349,80	1 434,12
4	Secară	2 643,20	1 899,07	744,13	4 291,33	2 094,98	2 196,35
5	Hrișcă	5 130,00	2 090,65	3 039,35	8 737,50	3 194,34	5 543,16
6	Mazăre pentru boabe	2 681,40	1 696,73	984,67	5 777,00	3 062,29	2 714,71
7	Fasole	4 798,20	1 247,43	3 550,77	9 572,17	2 421,68	7 150,48
8	Bobul	7 542,20	3 069,60	4 472,60	14 835,92	5 390,12	9 445,79
9	Porumb pentru boabe	2 775,00	1 134,10	1 640,90	5 361,90	2 381,08	2 980,82
10	Sorg	2 736,00	728,11	2 007,89	5 506,67	1 183,98	4 322,69
11	Floarea soarelui	2 988,00	2 000,62	987,38	8 670,00	6 101,22	2 568,78
12	Soia	3 863,25	2 714,25	1 149,00	8 415,00	5 672,32	2 742,68
13	Sfecla de zahăr	10 656,80	5 448,72	5 208,08	20 287,67	10 396,60	9 891,06
14	Tutun	11 970,00	6 059,89	5 910,11	32 900,00	14 922,25	17 977,75
15	Răpă de toamnă	6 560,00	2 565,58	3 994,42	11 533,33	4 674,38	6 858,95
16	Mazăre verde	5 536,00	3 125,45	2 410,55	12 080,00	5 962,26	6 117,74
17	Cartof timpuriu	26 180,00	12 493,96	13 686,04	69 391,67	33 558,98	35 832,69
18	Cartof tardiv	32 384,00	16 377,75	16 006,25	76 266,67	45 065,23	31 201,44
19	Tomate (cultivate prin semințe)	49 312,00	15 034,60	34 277,40	100 778,33	25 974,01	74 804,32
20	Tomate (cultivate prin răsad)	49 312,00	15 334,90	33 977,10	100 778,33	27 313,83	73 464,50
21	Castraveți (cultivați prin semințe)	33 250,00	9 311,36	23 938,64	87 291,67	20 079,01	67 212,65
22	Ardei grași (cultivați prin răsad)	37 510,00	8 004,24	29 505,76	86 283,33	13 767,17	72 516,16
23	Vinete (cultivate prin răsad)	29 280,00	7 993,72	21 286,28	63 200,00	16 012,41	47 187,59
24	Ceapă (cultivată prin semințe)	67 400,00	20 994,89	46 405,11	98 666,67	35 307,74	63 358,93
25	Usturoi	46 320,00	11 668,23	34 651,77	82 200,00	22 687,90	59 512,10
26	Morcov (cultivat prin semințe)	27 062,50	6 988,00	20 074,50	67 836,67	15 133,64	52 703,03
27	Sfeclă roșie (cultivată prin semințe)	27 742,00	7 294,62	20 447,38	58 038,33	13 569,07	44 469,26
28	Varză timpurie (cultivată prin răsad)	40 800,00	2 804,67	37 995,33	85 666,67	7 331,76	78 334,91
29	Varză tardivă (cultivată prin semințe)	34 080,00	8 694,48	25 385,52	60 100,00	12 065,41	48 034,59
30	Conopidă (cultivată prin răsad)	34 000,00	5 335,78	28 664,22	88 333,33	10 091,40	78 241,94
31	Pepene galben (cultivat prin semințe)	12 600,00	3 378,04	9 221,96	33 166,67	14 610,04	18 556,63
32	Pepene verde (cultivat prin semințe)	20 700,00	4 892,69	15 807,31	40 250,00	6 928,90	33 321,10
33	Dovlecei (cultivați prin semințe)	15 240,00	4 918,92	10 321,08	36 200,00	14 838,34	21 361,66
34	Mere (tehnologie intensivă)	51 700,00	26 458,21	25 241,79	91 208,33	43 481,50	47 726,83
35	Mere (tehnologie obișnuită)	18 535,00	12 148,29	6 386,71	40 150,00	22 188,15	17 961,85
36	Prune	22 230,00	15 189,73	7 040,27	42 116,67	24 435,49	17 681,18
37	Piersic	29 607,00	10 853,72	18 753,28	65 214,17	20 506,12	44 708,05
38	Cireș	33 785,00	14 311,24	19 473,76	68 572,92	26 632,66	41 940,26
39	Vișin	21 750,00	11 571,26	10 178,74	46 145,83	21 962,08	24 183,75
40	Nuc	14 600,00	3 697,83	10 902,17	27 833,33	6 944,78	20 888,55
41	Coacăză	27 476,50	15 577,36	11 899,14	52 133,75	28 638,15	23 495,60
42	Zmeură	31 232,00	15 729,71	15 502,29	56 526,67	29 679,26	26 847,40
43	Căpșun	50 605,00	20 212,85	30 392,15	87 181,25	33 730,73	53 450,52
44	Struguri tehnici	5 730,00	4 566,73	1 163,27	14 550,00	10 216,19	4 333,81
45	Struguri de masă	18 840,00	8 276,21	10 563,79	41 300,00	18 350,88	22 949,12

Analiza comparativă a datelor din cele trei variante de bugete de argumentare economică a activităților din sectorul vegetal ne demonstrează o legitate adevărată: odată cu creșterea argumentată a consumurilor de producție (nivelului de intensivitate) sporește eficiența economică și rezultatele din activitatea operațională. Totodată, culturile agricole de valoare înaltă permit obținerea unei rentabilități sporite și utilizarea mai rațională a factorilor de producție.

CONCLUZII

1. În condițiile economiei de piață, producătorii agricoli se confruntă cu un șir de deficiențe în activitatea antreprenorială. Cele mai pronunțate constrângeri de dezvoltare a sectorului agrar al republicii sunt capitalul uman, infrastructura de piață, inovarea și competitivitatea, precum și climatul de afaceri și investițional.

2. În baza datelor prezentate în prezentul articol, constatăm, că antreprenorii care practică o agricultură intensivă și cultivă culturi agricole de valoare înaltă, înregistrează rezultate economice înalte și mai ușor se încadrează și se conformă cerințelor și mecanismului de funcționare a economiei de piață. Acești producători sunt orientați la implementarea agriculturii comerciale (orientați spre cerințele crescânde ale pieței și consumatorilor finali).

3. În condițiile economiei de piață, antreprenorii agricoli trebuie să respecte următoarea legitate – aplicarea practicilor agricole prietenoase mediului ca parte componentă obligatorie a agriculturii durabile nu numai pentru asigurarea recoltelor mari, ci și pentru optimizarea sistemului ca un tot întreg, pentru menținerea productivității pe termen lung. Este important, ca menținerea securității alimentare naționale să se îmbine cu evitarea poluării apelor și solului, epuizării bazei de resurse naturale. Agricultura durabilă întrunește în mod armonios cele trei componente: economică, socială și ecologică.

4. Activitatea în cadrul agriculturii durabile trebuie să se bazeze, în primul rând, pe utilizarea proceselor naturale, pe resursele biologice și cele regenerabile ale gospodăriei și numai în al doilea rând – pe resursele procurate.

BIBLIOGRAFIE

1. Stratan, A. *Evoluția economiei agriculturii Republicii Moldova: reflecții, probleme, mecanisme economice*. Chișinău: Tipografia AȘM, 2007, 380 p.
2. Stratan, A., Zbanca, A., Morei, V. et al. *Ghid privind argumentarea economică a activităților din agricultura Republicii Moldova (sectorul vegetal)*. Chișinău: Casa editorial-poligrafică Bons Offices, 2009, 214 p.

Data prezentării articolului – 10.06.2009